

ZPRAVODAJ SPECIÁL

Kampaň „Národní dny bez úrazů“

SPECIÁL - ČERVEN 2005

ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE A REGIONY ČR

ÚRAZOVÁ PREVENCE „VE ZBRUSU NOVÉM KABÁTĚ“!

Dny bez úrazů propojila Zdravá města třemi tématy prevence dětské úrazovosti

Červnovou kampaň Dny bez úrazů (1.–8.6.2005) pořádají radnice sdružené v Národní síti Zdravých měst ČR (NSZM) společně se svými partnery (např. školy, hygienické stanice, zdravotnická zařízení, Policie ČR a Městské policie, nevládní neziskové organizace, aj.) každoročně a počet měst, které se do kampaně zapojují, rok od roku roste.

První ročník kampaně zorganizovala kroměřížská radnice v roce 2000 a o rok později už se přidala další dvě Zdravá města – Brno a Karviná. Loni se Dny bez úrazů konaly ve čtrnácti českých a moravských Zdravých městech, letos bylo municipalit o jedenáct více - celkem dvacet pět.

Tématickou spojnici Dnů bez úrazů se letos staly tři každodenní situace, ve kterých hrozí úrazy dětem - cestování autem, jízda na kole a dále při pěší cestě do školy. Právě na ně se zaměřily tři celostátní kampaně - **Pásovec, Na kolo jen s přilbou** a **Bezpečná cesta do školy**, které Zdravá města v rámci Dnů bez úrazů aktivně podpořila.

Záštitu nad Dny bez úrazů 2005, stejně jako i nad předchozími ročníky, převzalo Ministerstvo zdravotnictví ČR (MZ ČR).

Do kampaně se letos zapojila tato města: Boskovice, Brno, České Budějovice, Hodonín, Chrudim, Karviná, Kopřivnice, Kroměříž, Kuřim, Letovice, Litoměřice, Litomyšl, Mladá Boleslav, Orlová, Prostějov, Rožnov pod Radhoštěm, Slaný, Světlá nad Sázavou, Třeboň, Telč, Třebíč, Vsetín a Zlín. Zapojily se i další města a obce ve Zdravém kraji Vysočina a Zdravém Zlínském kraji.

ZÁPISKY Z „PROTIÚRAZOVÉHO “DENÍKU...“

Setkání na MZ ČR: Prevence dětských úrazů v dopravě

V předvečer zahájení kampaně Dny bez úrazů 2005 proběhl na Ministerstvu zdravotnictví seminář na téma: Prevence dětských úrazů v dopravě. Akce byla nejen dokladem vysokého zájmu o řešení této závažné problematiky, ale prokázala také dobře fungující meziresortní spolupráci. Na organizaci a realizaci semináře se kromě Ministerstva zdravotnictví ČR podílelo také Ministerstvo dopravy ČR (BESIP), Kancelář WHO v ČR a Národní síť Zdravých měst ČR. Akce, která neoficiálně otevřela kampaň Dny bez úrazů, se zúčastnili zástupci samospráv, ministerstev, zdravotnických zařízení a také novináři.

V úvodu se slova ujala zástupkyně resortu zdravotnictví MUDr. J. Rážová a vysvětlila rostoucí důležitost posílení prevence dětských úrazů. Úrazy v dopravě jsou nyní v České republice příčinou až 40 procent smrtelných zranění dětí do 14 let! V loňském roce zahynulo na českých silnicích 24 dětí, přičemž 15 z nich zemřelo v osobních vozích. Zahraniční zdroje přitom uvádějí, že při správném upoutání dítěte v autosedačce se snižuje počet smrtelných úrazů až o 71 procent. O kampani **Pásovec**, propagující používání dětských autosedaček, pohovořila na semináři Mgr. J. Ivičičová z Centra dopravního výzkumu (CDV). Postupně byly představeny také další dvě celostátní kampaně prevence dětských úrazů v dopravě. První, pod názvem **Bezpečná cesta do školy**, pochází z Velké Británie a na semináři ji prezentovala zástupkyně CDV J. Heinrichová. Další kampaň **Na kolo jen s přilbou** spatřila světlo světa v Kroměříži a na MZ ji prezentoval její tvůrce, lékař z dětského oddělení kroměřížské nemocnice, MUDr. M. Sedlák. **Komunitní projekty Zdravé město a Bezpečná komunita** představil jako „odrazový můstek“ pro nastartování a rozvoj těchto kampaní Petr Švec, ředitel NSZM a MUDr. J. Číhalová z kroměřížské pobočky Zdravotního ústavu Zlín. Seminář ukončil krátký brífink, na kterém na dotazy novinářů odpovídali: náměstek ministryně zdravotnictví a hlavní hygienik ČR MUDr. M. Vít PhD., ředitel odboru zdravotní péče na MZ MUDr. P. Březovský, vedoucí odd. BESIP Mgr. R. Šťastný a Doc. MUDr. V. Benešová, CSc. z Centra epidemiologie a prevence dětských úrazů 2. LF UK Praha.

NSZM/ Kroměříž: Bezpečnost dětských hřišť

Program Bezpečná komunita, iniciovaný Světovou zdravotní organizací, je zaměřený na snižování úrazovosti ve městech. Pilotní Bezpečnou komunitou v ČR je město Kroměříž a jako takové se často setkává s dotazy souvisejícími s vybudováním a provozováním dětských hřišť. Není tedy náhoda, že se právě v tomto moravském městě uskutečnila v předposlední den kampaně Dny bez úrazů další odborná Sekce NSZM, tentokrát na téma **Bezpečnost dětských hřišť**.

Začátkem června se do Kroměříže sjeli zástupci Zdravých měst: Litoměřice, Hodonín, Vsetín, Frenštát pod Radhoštěm a Šternberk. Nechyběli ani pracovníci Krajské hygienické stanice Zlín, Zdravotního ústavu Zlín, Česká obchodní inspekce, dodavatelé a projektanti hřišť, zástupci poradenské firmy INORZ a zástupci neziskových organizací. Celkem 24 osob. Na

Typické dětské hřiště na sídlišti v Kroměříži – dříve.

Takto vypadá hřiště na stejném sídlišti dnes.

začátku akce koordinátorka Projektu Zdravé město Kroměříž Ing. Marie Pokorná v krátkosti informovala o NSZM a historii zapojení Kroměříže do projektů Zdravé město a Bezpečná komunita. Víte, kde děti nejčastěji přicházejí k úrazům? Jak vyplývá z unikátního kroměřížského průzkumu, jasně vede domácí prostředí (27,51%), dále následují ulice a silnice (22,63%), na třetím místě jsou hřiště (19,90%) a na posledním místě pak školy (18,83%). S těmito závěry seznámila účastníky sekce MUDr. J. Číhalová z kroměřížské pobočky Zdravotního

ústavu ve Zlíně. S informacemi o normách, povinnostech, kontrolách a revizích na setkání vystoupil pan Schmidtmayer (ZULPCB). Zvláštní pozornost věnoval pro města a obce stěžejnímu předpisu ČSN EN 1176, část 7. „Zařízení dětských hřišť – pokyny pro kontrolu, údržbu a provoz“. I když norma má (pouze) charakter doporučení, a tudíž není závazná, účastníci sekce se v závěrečné debatě shodli, že situaci její dodržování prospěje. Bude provedena nejen pasportizace hřišť, ale zvýší se i finanční a personální kapacita a kvalita provozovatelů. Zazněly také názory, že je potřeba zapojit občany. Rodiče by měli vést děti ke správnému používání hřišť. Další část sekce byla věnována kroměřížským zkušenostem. Účastníci se seznámili např. s počítačovým programem pro dokumentaci městské zeleně a mobiliáře. Užitečné zkušenosti, rady a tipy si s sebou účastníci sekce odváželi také v tištěné brožůře, kterou jim organizátoři na závěr rozdali. Podrobné informace o sekci **Bezpečnost dětských hřišť** naleznete na webové stránce <http://www.nszm.cz/hriste>. Další Sekce NSZM bude věnována tématu „Zapojování veřejnosti“ a proběhne 5.10. ve Vsetíně.

Co do Zdravých měst, obcí a regionů přinesl Pásovec?

Horkou novinou letošních Dnů bez úrazů byla kampaň **Pásovec** zaměřená na používání dětských autosedaček. Maskotem kampaně je dětská hračka – Pásovec, kterou dětem mladším 12-ti let rozdávali ve školách a školkách učitelé a zástupci Městské policie. Rodiče při té příležitosti dostávali letáčky s radami, jak vybírat autosedačku, jak ji správně instalovat v autě, či jak má být dítě bezpečně připásováno.

Celonárodní kampaň pochází z Nizozemí a kromě ČR proběhne v letošním roce pod záštitou Evropské komise i v některých

dalších evropských zemích (Slovinsko, Polsko, Portugalsko, Španělsko, Německo, Švédsko a Finsko). V podmínkách ČR připravilo celonárodní kampaň Ministerstvo dopravy (BESIP) společně s Centrem dopravního výzkumu (CDV), Národní sítí Zdravých měst ČR (NSZM) a Policií ČR.

V jihomoravské metropoli Zdravém městě **Brně** se do akce zapojilo 32 mateřských a stejný počet základních škol. Kampaň zde společně zorganizovaly Kancelář Brno-Zdravé město a CDV. „Přes 6500 dětí tak dostalo Pásovce, který je bude provázet

celou dobu na cestách, ale pouze tehdy, pokud bude bezpečně připoután k autosedačce," přiblížila akci Mgr. Ivana Draholová, vedoucí Kanceláře Brno-Zdravé město.

A proč právě pásovec? Podle koordinátorky této celostátní kampaně Mgr. J. Ivičičové z CDV symbolizoval pásovec bezpečí již ve starobyklých civilizacích. „Toto zvířátko totiž dokáže v případě ohrožení velmi efektivně chránit svoje tělo pancířem složeným z pásů,“ vysvětlila koordinátorka.

Ve Zdravém městě **Zlíně** rozvezli pracovníci radnice do školek a škol na 3500 gumových pásovců. „Hračku dětem rozdávali samotní učitelé, kteří je také informovali o významu používání bezpečnostních pásů. Domů si děti odnesly také letáček pro rodiče s přehledem nejrůznějších typů autosedaček a návodem, jak vybrat nejlepší autosedačku.“ informoval politik Projektu Zdravé město Zlín, náměstek primátora MUDr. V. Řihák.

Kromě Brna a Zlína proběhla v rámci Dnů bez úrazů kampaň Pásovec také v dalších osmnácti Zdravých městech a dvou Zdravých krajích:

Boskovice, Hodonín, Chrudim, Karviná, Kroměříž, Kuřim, Letovice, Litoměřice, Litomyšl, Mladá Boleslav, Prostějov, Rožnov pod Radhoštěm, Slaný, Světlá nad Sázavou, Třeboň, Telč, Třebíč a Vsetín. Zapojily se i další města a obce ve Zdravém kraji Vysočina a Zdravém Zlínském kraji.

Do školy a bezpečně!

Usnadnit žákům a studentům jejich každodenní školní docházku a učinit ji bezpečnější, je smyslem projektu **Bezpečná cesta do školy**. V úvodní části děti obvykle zaznamenávají do map, kudy chodí do školy a na jaká rizika narážejí a následně samy navrhují, jak tato krizová místa odstranit. Děti, které cestu do školy mapovaly už loni, tentokrát pozorně sledovaly rizika na cestě do zájmových zařízení apod. Zároveň provedly několik průzkumů, např. kolik chodců vstoupí do vozovky na červenou nebo kolik řidičů či spolujezdců nepoužívá bezpečnostní pásy. Výsledky mapování a průzkumů byly vyhodnoceny a radnice Zdravých měst s nimi budou dále pracovat.

Projekt Bezpečná cesta do školy má původ ve Velké Británii a postupně se šíří na kontinent (např. Dánsko a Rakousko). Do ČR jej „dovezly“ CDV Brno a Centrum úrazové prevence při 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V podmínkách ČR projekt už loni testovaly školy a zájmové organizace ve Zdravých městech Třebíč, Orlová a Kroměříž.

Dotazníkový výzkum v rámci Bezpečné cesty do školy v severomoravském Zdravém městě **Orlová** uspořádalo Středisko volného času Kotva, partnerská organizace Zdravého města. Spolupráci při dotazníkovém šetření nabídlo celkem 9 škol a zaměstnanci SVČ KOTVA nakonec vyhodnotili celkem 488 dotazníků. Podle koordinátorky Projektu Zdravé město Orlová Haliny Zadubanové vplynulo z dotazníků mnoho zajímavého. „Většina žáků musí cestou do školy překonat překážku v podobě silnice nebo alespoň parkoviště. Pocit nebezpečí vzbuzují v dětech nejvíce auta, pak šero, tma a opuštěná místa, nejvíce se pak bojí cizích lidí. Bezpečně se cítí děti jednoznačně na přechodech hlídaných strážníkem,“ uvedla koordinátorka s tím, že i přesto většina dětí do dotazníku napsala, že se cestou do školy cítí bezpečně skoro vždy. V rámci kampaně Dnů bez úrazů proběhla v Orlově také např. dětská výtvarná soutěž na téma Bezpečná cesta do školy. SVČ Kotva připravilo dopravně-bezpečnostní materiál v podobě skládaných letáčků a společně s Komisí Zdravého města vydalo pro výchovu k bezpečné cestě do školy metodickou pomůcku v podobě stolní hry. Hlavním přínosem projektu Bezpečná cesta do školy jsou podle koordinátorky

Haliny Zadubanové poznatky z dotazníkového šetření a z výtvarné soutěže, se kterými bude radnice dále pracovat.

Letos kampaň Bezpečná cesta do školy uspořádali tito členové NSZM: Chrudim, Letovice, Orlová, Karviná, Boskovice a Třebíč.

Na kolo, ale vždy jen s přilbou

Tak, jako Bezpečná cesta do školy, se do Zdravých měst v rámci červnových Dnů bez úrazů letos vrátila také kampaň **Na kolo jen s přilbou**, jejímž cílem je propagovat nošení přilběb u cyklistů do patnácti let. Před dvěma lety proběhla tato kampaň poprvé v Kroměříži, o rok později se přidalo město Litoměřice a letos ji zorganizovali nejen další členové NSZM

(České Budějovice, Chrudim, Litoměřice, Prostějov, Vsetín), ale i mnohá města a obce stojící mimo síť Zdravých měst. A co víc! Původní projekt Bezpečné komunity Kroměříž Na kolo jen s přilbou **letos získal 2. místo v soutěži Bezpečná silnice dětem**. Tuto akci každoročně pořádá firma Volvo ve spolupráci s nadací „Naše dítě“. Letos bylo do soutěže podáno 27 projektů, které hodnotilo 18 nezávislých odborníků, novinářů a herců. Začátkem června převzal ocenění iniciátor projektu MUDr. M. Sedlák na Autosalonu v Brně.

Děti do patnácti let jsou povinny při jízdě na kole bezpečnostní přilbu nosit. Zda tak skutečně činí, kontrolovali od dubna až do června strážníci Městské policie a Policie ČR v ulicích měst, která se do kampaně zapojila. **V Kroměříži** letos Městská policie rozdala zodpovědným cyklistům ceny za 23 tisíc Kč. Na přední světla a blikáčky, cyklistické rukavice, zvonky a další

cyklodárky přispěla místní pobočka VZP. V Chrudimi policisté zastavili celkem 190 cyklistů, z nichž 110 dětí, které helmu měly, získaly na místě pěknou cenu. Nákup cen, stejně jako

v Kroměříži, podpořila VZP. První červnový den vyvrcholila chrudimská kampaň akcí v Městském parku, kde děti soutěžily o zajímavé ceny, tancovaly na diskotéce a ty, které dorazily na kole a s přilbou, dostaly místo vstupenky slosovateľný kupón.

V tombole bylo mnoho lákavých cyklistických dárků, jako například blikáčky, zámky, pumpičky a hlavní cena – jízdní kolo. Ceny výhercům rozdával politik Projektu Zdravé město Chrudim, místostarosta Mgr. P. Řezníček. Hlavní cenu nakonec získal devítiletý Tomáš Vozar z Chrudimi.

V Prostějově se strážníci při kontrolách malých cyklistů přesvědčili o tom, že s přilbou na kole jezdí hlavně malé děti, zatímco děti mezi 12 a 14 lety nenesí helmu skoro vůbec. Právě tyto „provinilci“ dostávali od strážníků místo dárků propagační letáček s radami cyklistům.

Do kampaně Na kolo jen s přilbou se letos v rámci Dnů bez úrazů zapojila tato Zdravá města: České Budějovice, Chrudim, Litoměřice, Prostějov, Vsetín.

ZÁVĚREM...

Kromě těchto tří velkých kampaní, Pásovec, Na kolo jen s přilbou a Bezpečná cesta do školy, zorganizovali v červnu partneři Zdravých měst s podporou radnic také menší akce zaměřené na snižování úrazovosti. Úplný výčet aktivit v jednotlivých městech naleznete na: <http://www.nszm.cz/dbu> (Dny bez úrazů).

KONTAKTY

NSZM ČR, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10
T: +420 602 500639 | E: paha@nszm.cz | W: www.nszm.cz

Petr Švec, národní koordinátor Projektu Zdravé město
(použité ilustrační fotografie pocházejí z archivů Zdravých měst, obcí a regionů ČR)